

KHUDDAKAPATHA

KORTE PASSAGES

VERTAALD UIT HET PALI EN VAN
COMMENTAAR VOORZIEN DOOR

Guy Eugène DUBOIS

KHUDDAKAPATHA
KORTE PASSAGES

Guy Eugène DUBOIS is eveneens de auteur van:

ATTHAKAVAGGA

—De Vrede van de Boeddha—

VIPASSANA BHAVANA

—Inzichtmeditatie—

SATTA-VISUDDHI

—De Zeven Zuiveringen—

DHAMMA

—Overdenkingen bij een Ultieme Werkelijkheid—

DHAMMAPADA

—Het Pad van Waarheid—

KHAGGAVISANA-SUTTA

PARAYANAVAGGA—

—De Weg naar de Andere Oever—

WOORDEN VAN WIJSHEID

—De Dhammapada Zonder Exegese—

YATRA NAAR MAJJHIMADESA

—Een Pelgrimsreis naar het Middenland—

ITIVUTTAKA

—Zo Is Het Gezegd—

KHUDDAKAPATHA

KORTE PASSAGES

VERTAALD UIT HET PALI EN VAN
COMMENTAAR VOORZIEN DOOR

Guy Eugène DUBOIS

*'Sabbadanam Dhammadanam jinati'—
De gift van Dhamma is de grootste gift'
(Dhammapada, Gatha #354).*

Overeenkomstig deze uitspraak van de
Bhagavat lijkt het vermarkten
van Boeddha's wijsheid mij
onheus en infaam.

Op dit boek rust derhalve géén copyright.

Wars van élk economisch motief mag het
bijgevolg gereproduceerd en verspreid
worden op álle mogelijke dragers
(electronisch, mechanisch, fotokopie,
opnamen of op enige andere wijze)
zónder mijn toestemming.

D/2019/Guy Eugène Dubois, uitgever
Koninklijke Prinslaan 3/101 – 8670 Koksijde (Belgium)
gdubois.bailleul@gmail.com

Cover: Zittende Boedha (5de eeuw GTR), *Sarnath Museum*, India
Vormgeving, Prepress & Design: GD
Gezet in Helvetica Neue & Times New Roman
Papier: Biotop crème FSC

• *Dit moet gerealiseerd worden door iemand
met één duidelijk doel voor ogen:
hij moet streven naar de toestand van innerlijke vrede;
hij moet kundig zijn, oprecht en recht door zee;
gemakkelijk te instrueren, zachtvaardig en bescheiden;
tevreden en niet veeleisend;
met weinig zorgen, sober levend,
vredig en zonder verlangen naar aanhang;
en zijn gedrag mag geen aanleiding geven
tot afkeuring door de Wijzen.* •

Khuddakapatha, Karaniya Metta Sutta

INHOUD

INLEIDING	11
SITUERING VAN DE KHUDDAKAPATHA	17
KHUDDAKAPATHA	27
1. TOEVLUCHT NEMEN	29
2. DE TIEN PRECEPTEN	31
3. DE 32 DELEN VAN HET LICHAAM	35
4. DE VRAGEN VAN DE LEERLING	37
5. DE GROOTSTE ZEGENINGEN	41
6. DE DRIE JUWELEN	45
7. EXTRA MUROS	55
8. DE SCHAT BEWAREN	59
9. LIEFDEVOLLE VRIENDELIJKHEID	65
BIBLIOGRAFIE	69

INLEIDING

De *Khuddakapatha* ¹ vormt één van de kleinste boeken van de *Pali*-canon. Het is tevens het kleinste boek van de *Khuddaka-Nikaya*. Maar daarom is het niet minder interessant.

In tegenstelling tot de meeste boeken van de *Khuddaka-Nikaya*, behoort de *Khuddakapatha* niet tot de oudste teksten van de *Pali*-canon. Men kan er, zonder twijfel, van uitgaan dat de *Khuddakapatha* een latere toevoeging is: noch de reciteerders van de *Digha-Nikaya*, ² noch die van de *Majjhima-Nikaya* ³ vermelden het werk in hun lijsten van canonieke teksten. Dit impliceert dat de *Khuddakapatha*—op het ogenblik dat deze lijsten werden opgemaakt—door de *Sangha* (nog) niet waardig óf niet opportuun werd geacht om, exclusief als een apart boek, in de *Pali*-canon te worden opgenomen.

Door de *Khuddakapatha* later tóch toe te voegen aan de canon, bevat het boek *die* teksten die—vanuit het oogpunt van de *Sangha*—de essentie van de Leer van de Boeddha op de meest aanschouwelijke manier weergeeft.

Het boek kan best worden opgevat als een handig compendium dat door de monniken gebruikt werd als een vaardig werkinstrument bij het doorgeven van de Leer. Een boeddhistische *manual* als het ware voor dagelijks gebruik bij de instructie van de leken. Het praktische nut van de *Khuddakapatha* wordt gestaafd door het feit dat veel van deze teksten—over de eeuwen heen—nog dagelijks worden gezongen door volgelingen van het *Theravada*.

Zo wordt de eerste *sutta* dagelijks gezongen door zowel monniken als leken als bevestiging van hun toevlucht tot de Drie Juwelen. ⁴

De *suttas* 5 t/m 9 worden door de monniken gezongen als zegening voor giften van de leken.

Verder worden de verzen uit *sutta* 5 veelvuldig gebruikt als thema's voor *dhamma-talks*.

Dit compendium bestaat uit negen *suttas*, namelijk:

1. Toevlucht nemen (*P. Saranagamana*)
2. De Tien Precepten (*P. Dasa sikkhapada*)
3. De 32 Delen van het Lichaam (*P. Dvattimsakara*)
4. De vragen van de Leerling (*P. Samanera panha*)
5. De Grootste Zegeningen (*P. Mangala Sutta*)
6. De Drie Juwelen (*P. Ratana Sutta*)
7. Extra Muros (*P. Tirokudda Sutta*)
8. De Schat bewaren (*P. Nidhikanda Sutta*)
9. Liefdevolle Vriendelijkheid (*P. Karaniya Metta Sutta*)

De *Khuddakapatha* vormt een anthologie van *suttas* en teksten die men ook op diverse andere plaatsen in de *Pali-canon* terugvindt.

Dit is voor 8 van de 9 *suttas* het geval. Enkel voor de achtste *sutta*—*Nidhikanda*⁵—geldt dit niet.

De *suttas* 1 en 2 geven de teksten weer die gebruikt worden bij het nemen van toevlucht tot de Drie Juwelen. Het zijn de teksten die gebruikt worden tijdens de inwijdingsceremonie van een novice-monnik (*P. samanera*).

Sutta 3 levert een leidraad bij de contemplatie op de afschuwelijkheid van het lichaam—een meditatie (*P. asubha bhavana*) die ertoe strekt om lust te overwinnen.

Sutta 4 introduceert de basiscategorieën van analyse waarmee onderscheidingsvermogen wordt ontwikkeld, te beginnen met de meest elementaire formulering van het causale principe dat zo centraal staat in *Buddhasasana*.⁶

Sutta 5 geeft een overzicht van de beoefening als geheel—het start met de noodzaak om zich te associëren met wijze mensen en het eindigt met het bereiken van *nibbana*. Dit overzicht maakt duidelijk dat de beste bescherming niet afkomstig is van rituelen, maar door te handelen op een genereuze, morele en verstandige manier.

Sutta 6 bespreekt de Boeddha, *Dhamma* en Sangha, terwijl tegelijkertijd de beoefening van meditatie en het bereiken van het niveau van stroombetreder (*P. sotapanna*)—het eerste stadium van Verlichting—in het vooruitzicht wordt gesteld.

Sutta 7 gaat in op het thema van vrijgevigheid (*P. dana*) en beschrijft hoe de lekengemeenschap door schenkingen aan de *Sangha* verdiensten kan verwerven voor het welzijn van overleden familieleden.

Sutta 8 stelt dat het verwerven van verdiensten als investering veel betrouwbaarder en duurzamer is dan materiële investeringen.

Sutta 9 belicht opnieuw een aspect van meditatie, namelijk door de nadruk te leggen op de ontwikkeling van goede wil en liefdevolle vriendelijkheid (*P. metta bhavana*).

Wat de vertaling *an sich* betreft, wil ik de lezer wijzen op volgende kanttekeningen:

De *Khuddakapatha* die u hier in handen hebt, heeft als oerbron de *Pali*-tekst van de canon. U hoort hier bijgevolg de *Buddhasasana rechtstreeks*, zónder indirecte vertalingen, zónder middelaars, zónder hun drijfveren. De *genesis* zónder pollutie.

De door mij gebruikte *Pali*-basistekst, is de integrale tekst zoals hij door de *Sixth Buddhist Council (Chattha Sangayana, Yangon, Birma, 1954-1956)* werd geauthenticeerd.

Voor dit boek heb ik uitvoerig gebruik gemaakt van de *Pali Text Society's (PTS) Pali-English Dictionary*, het standaardwerk van Thomas William Rhys Davids & William Stede. En dit zowel in de gedrukte versie van Munshiram Manoharlal Publishers (P), Ltd, New Delhi, (India) als in de digitale publicatie van de *Digital South Asia Library* van de University of Chicago.

Verder was de *Buddhist Dictionary. Manual of Buddhist Terms and Doctrines* van Nyanatiloka en uitgegeven door de Buddhist Publication Society (BPS, Kandy, Sri Lanka) een uitstekende gids.

De recentere *Concise Pali-English Dictionary* van *Buddhadatta Mahathera* was voor bepaalde opzoekingen eveneens probaat en erg nuttig.

Verder was het *Buddhism Portal*—meer bepaald de *Buddhism Glossary*—van de *Wisdom Library* een veilige *shelter* én een druk bezochte aanmeerpaal.

Oude *Pali*-verzen in een begrijpelijke taal overbrengen blijft voor elke vertaler een uitdaging. Immers: hedendaagse leesbaarheid enerzijds en trouw aan de letterlijke tekst anderzijds stellen zich niet zelden op als astrante tegenpolen.

Hieruit volgt dat het voor de lezer uiterst belangrijk is om het *uitgangspunt* van de vertaler te kennen, d.i. wat zijn de motieven die de vertaler hebben aangezet om de translatie te doen.

Zoals de beoefening van de leer (*P. patipatti*) steeds voorrang moet krijgen op de intellectuele kennis (*P. pariyatti*) ervan,⁷ zo ook geef ik de voorkeur aan een transparante en

verstaanbare omschrijving boven een raadselachtige, diffuse, hermetische, maar letterlijke omzetting van deze eeuwenoude teksten.

Concreet: ik heb steeds de voorkeur gegeven aan de *inhoud* van de teksten boven de *vorm*. Ik heb steeds vertaald naar *inhoud* opdat de teksten voor de *yogi* inzetbaar zouden zijn naar beoefening toe.

Mijn belangstelling ging en gaat in de eerste plaats uit naar de *wijsheid* en het *inzicht* die in deze *suttas* schuilgaan.

De literaire hoogstandjes, de metaforen en het *metrum* van deze teksten is een ander soort van sport. Dit laat ik—met veel plezier—over aan de respectieve liefhebbers.

Belangrijker dan de vertaling *an sich*, is voor mij, dat de kwintessens van de oorspronkelijke *Dhamma*-begrippen *verstaan* wordt. Om allerlei misvattingen te vermijden heb ik daarom bij de meeste begrippen het corresponderende *Pali*-woord *cursief* bijgevoegd.

In specifieke gevallen tenslotte heb ik in een voetnoot, achteraan elke sectie, enige verduidelijking en/of aanwijzing gegeven.

Guy Eugène Dubois
Calpe, 04 maart 2019

¹ *Khuddakapatha (P)* staat voor ‘korte passages’. Een ‘passage’ = een kort gedeelte uit een boek. Volgens de *Khuddakapatha Atthakatha (KhpA.13)*—de Commentaar van Buddha-ghosa—ontleent het boek zijn naam aan de eerste vier suttas, die merkkelijk korter zijn dan de resterende vijf.

² ‘de reciteerders van de *Digha-Nikaya*’: *dighabhanaka (P)* → *digha+bhanaka*: het zijn de reciteerders van de *Digha-Nikaya (DN)*—de verzameling van lange leerredes.

³ ‘de reciteerders van de *Majjhima-Nikaya*’: *majjhimbhanaka (P)* → *majjhima+bhanaka*: het zijn de reciteerders van de *Majjhima-Nikaya (MN)*—de verzameling van middellange leerredes.

⁴ ‘Drie Juwelen’: *Tiratna (P)*: de Boeddha, de Dhamma en de Sangha.

⁵ De *Nidhi Kanda* is niet te vinden op andere plaatsen in de Pali-canon maar bevat tekst [*Khp 8.9*] die geciteerd wordt in de *Abhidhamma Pitaka's Kathavatthu [Kv 351,18-21]*.

⁶ *Buddhasasana (P)*: De Leer van de Boeddha, namelijk dat het leven doordrongen is van lijden (*P. dukkha sacca*); dat dit lijden veroorzaakt wordt door verlangen, (*P. samudaya sacca*); dat lijden ophoudt wanneer het verlangen ophoudt (*P. nirodha sacca*), en dat Zelfrealisatie verkregen wordt door juist gedrag, meditatie en wijsheid (*P. magga sacca*). Deze Zelfrealisatie —Verlichting of Ontwaken genoemd (*P. nibbana*) —bevrijdt de mens uit zijn verlangen en uit zijn lijden, waardoor hij innerlijke vrede bereikt.

⁷ Voor het verwerven van inzicht kan het belang van de beoefening (de meditatie) niet genoeg benadrukt worden: het mediteren over de sutta-teksten, het doordringen, het penetreren, de innerlijke beleving ervan is zoveel belangrijker dan intellectueel ‘begrip’.

Goenka, Satya, Narayan Dhamma Verses, — ‘All of life is wasted in playing intellectual games. By intellectual games whose thirst has been quenched?’

SITUERING VAN DE KHUDDAKAPATHA

De *Pali*-canon bevat de oudste *geschreven* boeddhistische teksten. De eerste geschreven versie ⁸ van de canon dateert van het jaar 29 vóór GTR. ⁹ De mondeling doorgegeven versie is aanzienlijk ouder, namelijk van de 5de eeuw vóór GTR.

De *Pali*-canon vormt de officiële tekst van het *Theravada*—de School van de Ouderen—de traditionele stroming die de oorspronkelijke leer en conventies van de Boeddha navolgt.

De *Pali*-canon is de oerbron waaruit alle kennis van de *Dhamma*—de leer van de Boeddha—uiteindelijk voortgekomen is.

Canonieke geschriften zijn oude teksten, waarin de basale leerstellingen van een levensopvatting of religie zijn opgetekend.

Zulke teksten worden meestal door een concilie vastgelegd. Dit is ook hier het geval. Het eerste boeddhistische concilie (483 vóór GTR) werd gehouden in *Rajagaha* tijdens het eerste regenseizoen (*P. vassa*) na het *parinibbana* ¹⁰ van de Boeddha. ¹¹

In het boeddhisme is er geen sprake van één enkele canon. Alle grote boeddhistische stromingen bezitten *élk* hun eigen canon,¹² maar geen enkele van deze latere ‘canons’ is denkbaar zónder de *Pali*-canon. De divergerende canons bezitten heel wat overlappingsen met elkaar. En wat uitermate belangrijk is: ze spreken elkaar nooit tegen op fundamentele en cruciale punten.

Maar dit maakt niet het voorwerp uit van dit boek.

De *Pali*-canon vormt een heterogene cocktail van proza en poëzie (*Sutta-pitaka*); van monastieke rigueur (*Vinnaya-pitaka*) en van analytische overdenkingen van de mentale en fysische processen die het menselijk bestaan beheersen (*Abhidhamma-pitaka*). Voor de verdere indeling verwijst ik naar de ‘Drie Manden’ (*P. tipitaka*), verder in dit hoofdstuk.

Het is een volumineuze verzameling teksten die tot stand kwam over een periode van honderden jaren. Dit is het werk geweest van generaties *bhikkhus*, die met enorme ernst en plichtbewustheid, ernaar gestreefd hebben om het woord van de Boeddha (zoals zijzelf het met hun volledig menselijk vernuft *én* hun intrinsieke beperkingen verston- den) zo nauwkeurig mogelijk weer te geven.

Het hoogtepunt van dit streven is de *Visuddhimagga*, het indrukwekkende, doctrinaire *magnum opus* van het *Theravada*-boeddhisme.

De *Visuddhimagga* werd in de 5de eeuw GTR door *Buddhaghosa*¹³ opgetekend en beschrijft extensief en uiterst ge-systematiseerd de theoretische en praktische leerstellingen van de Boeddha, zoals ze verstaan werden door de *arahants* van het *Mahavihara*-klooster van *Anuradhapura* (Sri Lan-ka).

Het is duidelijk dat de *Visuddhimagga* een compleet uitgewerkte en coherente levensbeschouwing is. Dit *kān* gewoon *niet* het levenswerk zijn van één persoon. Het is dan ook best om dit werk te beschouwen als de uiteindelijke neerslag van de noeste Sisyphusarbeid van vele generaties toegewijde *Theravada*-monniken.

Zonder twijfel kan gesteld worden dat de *Pali*-canon de *verwoording* vormt van de leerstellingen van de Boeddha, maar *apert* verklaren dat de canon volkomen (als *copie conforme*) met de *Dhamma* geïdentificeerd kan worden is een paar bruggen te ver.

Dit blijkt gewoonweg uit het feit dat er in de teksten steeds *meerdere* interpretaties mogelijk zijn. Waar niets mis mee is, *zolang* de *yogi* de teksten met een open geest leest en beschouwt.

Een *experiëntiele ervaring* valt tenslotte niet in woorden en concepten te vangen. Zodat de *Pali*-canon slechts een *interpretatie* blijft van de *Dhamma*.

De *Dhamma* *zélf* kan *uitsluitend* gekend én beleefd worden door het ontsluiten van de *eigen* boeddhanatuur.¹⁴ Op de keper beschouwd kan de *Dhamma* louter intuïtief begrepen worden door de beoefening van de *yogi*. Als *yogi* bepaalt hij *zélf* wie hij als leraar erkent. Of wie hij *niet* erkent. De *yogi* is zijn eigen meester—'*Atta hi attano natho*'.¹⁵

Dhammapada:¹⁶

• *Atta hi attano natho*
atta hi attano gati
tasma sannamay'attanam
assam bhadam va vanijo.

Werkelijk, ieder is zijn eigen beschermheer.
Ieder is meester over zijn eigen toekomst.
Beheers daarom volkomen jezelf,
Zoals een koopman een goed getraind
paard [beheerst]. •

Op deze intens individuele manier maakt hij een eiland van zichzelf—'*a place where opening to uncertainty and doubt can lead him to a refuge of truth*'.¹⁷

Zo wordt de *yogi* zijn eigen autoriteit. Zo is hij niet langer van anderen afhankelijk. Zo realiseert hij zichzelf. Wordt hij Boeddha.

De *Pali*-canon dankt zijn naam aan de taal waarin hij geschreven is. Het *Pali* is een oud-Indische spreektaal, die be-

hoort tot de groep van de Indo-europese talen. Het *Pali* is nauw verwant aan het *Sanskriet*.¹⁸

Pali was niet de taal van de Boeddha. De Boeddha sprak *Oud-magadhi*—de volkstaal die gesproken werd in de antieke Indische *Mahajanapada*-staat *Magadha*.¹⁹

Afgezien van de rots-edicten van de Mauryaanse keizer *Asoka* (3de eeuw vóór GTR) vormt de *Pali*-canon het oudste nog overgeleverde *geschrift* van het Indische cultuurgebied.²⁰

De *Pali*-canon bestaat uit drie hoofdafdelingen—ook de ‘Drie Manden’ (*P. tipitaka*) genoemd, namelijk de *Sutta-Pitaka*; de *Vinaya-Pitaka* en de *Abhidhamma-Pitaka*.

Schematisch ziet de *Pali*-canon er als volgt uit:

1. de *Sutta-Pitaka*

De *Sutta-Pitaka* omvat de leerredes (*P. suttas*) van de Boeddha en bestaat uit vijf verzamelingen (*P. nikayas*):

– *Digha-Nikaya (DN)*: de verzameling van lange leerredes (34 *suttas*).

– *Majjhima-Nikaya (MN)*: de verzameling van middellange leerredes (152 *suttas*).

– *Samyutta-Nikaya (SN)*: de verzameling van de diverse thematisch gegroepeerde leerredes (2889 *suttas*).

– *Anguttara-Nikaya (AN)*: de verzameling van numeriek geordende leerredes (2308 *suttas*).

– *Khuddaka-Nikaya (KN)*: de verzameling van kleinere teksten.

De meeste *suttas* die in deze verzameling zijn ondergebracht behoren tot de oudste overgeleverde leerredes. Daar-

door geven ze ook de meest oorspronkelijke versie weer van de *Dhamma*—de Leer van de Boedha. Alhoewel de *Khuddakapatha* behoort tot deze verzameling, wordt dit boek als een latere toevoeging beschouwd.

De *Khuddaka-Nikaya* bevat een heterogene collectie van 15 werken, waarvan de belangrijkste zijn:

– *Khuddakapatha*: *het zijn* teksten die de basis-elementen weergeven voor de boeddhistische praktijk van *bhikkhus* en *bhikkunis*.

– *Dhammapada*: een anthologie verzen met uitspraken van de Boedha. Het is één van de meest bekende boeddhistische geschriften (423 verzen).²¹

– *Udana*: spontane uitlatingen van de Boedha (80 *suttas*).

– *Itivuttaka*: citaten van de Boedha, zoals ze werden opgetekend door *Khujjuttara*, een bediende van koningin *Samavati* van de *Mahajanapada Kosambi* (112 *suttas*).

– *Sutta-Nipata*: leerredes die bijna allemaal de versvorm gebruiken. De *Sutta-Nipata* bestaat uit 1149 verzen en enkele proza-passages.

– *Theragatha* (1279 verzen) en *Therigatha* (522 verzen), verzen van ontwaakte monniken en nonnen.

– *Jataka*: mythische verhalen over vroegere geboortes van de Boedha. (circa 500-550 verhalen).

2. de *Vinaya-Pitaka*

In de *Vinaya-Pitaka* worden de monastieke regels voor monniken en nonnen vermeld en uiteengezet, samen met commentaar en verhalen (*P. vatthus*) die aangeven op welke manier de verschillende orderegels tot stand gekomen zijn.

3. de *Abhidhamma-Pitaka*

De *Abhidhamma-Pitaka* is de verzameling van scholastische teksten die een schematische en analytische weergave bevatten van de leer van de Boeddha:

– *Dhammasangani*: een opsomming van psychische en materiële eigenschappen, d.i. de objecten en elementen van het bewustzijn.

– *Vibhanga*: achttien verhandelingen over diverse thema's van filosofische, psychologische en ethische aard.

– *Kathavatthu*: een boek waarin twistpunten tussen diverse boeddhistische scholen worden besproken.

– *Puggalapanatti*: een psychologisch werk over diverse persoonlijkheidstypen.

– *Dhatukatha*: een uiteenzetting over de zintuiglijke functies die in achttien elementen worden geanalyseerd, namelijk in de zes zintuigen, de zes objecten van de zintuigen en de zes soorten gewaarwordingen die resulteren uit het contact tussen een zintuig en het erbij passende object.

– *Yamaka*: het boek van paren van tegenstellingen.

– *Patthana*: het boek over het ontstaan van psychische verschijnselen en materiële vormen in termen van causaliteit en wederzijdse afhankelijkheid.

Samenvattend:

– De *Khuddakapatha*, het boek dat u nu in handen hebt, behoort tot de *Tipitaka*, de drie 'manden' (*P. pitaka*) waarin de ethische leerstellingen en opvattingen van de Boeddha en van zijn rechtstreekse volgelingen zijn ondergebracht.

- Het boek bevindt zich meer bepaald in de *Sutta-Pitaka*— de ‘mand’ die de leerredes van de Boeddha omvat.
- In deze ‘mand’ is de *Khuddakapatha* het eerste boek van de *Khuddhaka-Nikaya* (de heterogene verzameling van 15 kleinere werken).

⁸ Duncan, Alexander, (2017), *The Pali Canon Phenomenon*, Palisques, www.palisuttas.wordpress.com

⁹ GTR: afkorting voor Gewone Tijd Rekening. Het lijkt me weinig respectvol om, in het kader van een Dhamma-geïnspireerd boek, een tijdrekening te gebruiken die refereert naar de geboortedatum van een spirituele epigoon. Gezien de westerse geconditioneerdheid op dit vlak gebruik ik liever de afkorting GTR.

¹⁰ 'parinibbana' (P): letterlijk: 'voorbij nibbana'. Parinibbana is de absolute uitdoving bij de dood (bij het definitief uiteenvallen van de vijf khandhas, de vijf aggregaten van toe-eigening) van een Boeddha of van een arahant. Het is—nadat tijdens het huidige leven complete Verlichting bereikt werd—de uiteindelijke uitdoving: het is niet het einde van één leven; het is de finaliteit van miljoenen levens; ontelbare existenties die tot een einde gekomen zijn. De arahant, die nu een volmaakte Boeddha is, is volledig uitgedoofd en hij verdwijnt volkomen in de ultieme leegte. Parinibbana heeft—net zoals het Bestaan zelf—een permanent karakter en ontsnapt compleet aan de kenmerken van alle geconditioneerde dingen—de tilakkhana.

¹¹ Voor verdere informatie verwijs ik naar mijn boek: Dubois, Guy, Eugène, (2017), *Atthakavagga. De Vrede van de Boeddha*, p. 26 e.v.

¹² De grote boeddhistische stromingen zijn: Het Theravada; het Mahayana; het Vajrayana en het Navayana. Het Navayana, de laatst ontstane stroming in het Westen, die nog in ontwikkeling is, bezit géén specifieke canon, maar bouwt voort op de canons van de drie andere boeddhistische tradities.

¹³ Buddhaghosa, letterlijk 'de stem van de Boeddha', was afkomstig uit India. Hij emigreerde naar Sri Lanka alwaar hij monnik werd.

¹⁴ 'boeddhanatuur': (P. buddhatta). buddhatva [Sanskriet]; bussho [Japans]; Onze ware, oorspronkelijke natuur. Het is de oorspronkelijke, verlichte natuur van alle levende wezens; de diepste subtiele geest; de werkelijke bron van alle bewustzijn. Het is de oorsprong en de essentie van onze geest; de aard van of het potentieel voor boeddhaschap. Ook wel: de aard van leegte of tathagata-garbha. D.m.v. meditatie kan de boeddhanatuur ervaren worden.

In het Zenboeddhisme wordt de boeddhanatuur gezien als een metafoor. Datgene wat 'bereikt' kan worden d.m.v. meditatie is moeilijk uit te leggen en te omschrijven en wordt daarom 'boeddhanatuur' genoemd. Maar om volledige verlichting te bereiken dient ook het idee van de boeddhanatuur losgelaten te worden. Onze ware natuur is ongrijpbaar en leeg.

¹⁵ 'Attahi attano naho' (P), Dhammapada, Gatha 160

¹⁶ Dhammapada, Gatha # 380

¹⁷ Joan Halifax, (2008), Tricycle Magazine, The Lucky Dark, Spring 2008.

¹⁸ Pali is een prakriet-taal. Prakriet-talen zijn Indo-Arische talen en dialecten die gesproken werden in het oude India. De prakrits waren spreektaal; het Sanskriet daarentegen werd als literaire taal gebruikt, en ontwikkelde als dusdanig een geschreven grammatica. Generaliserend kan gezegd worden dat Pali en Sanskriet elkaar niet ver ontlopen. Wie Sanskriet begrijpt kan met Pali overweg en vice-versa.

¹⁹ Het vroegere koninkrijk Magadha—de belangrijkste van de Mahajanapada-staten correspondeert, grosso modo, met de huidige Indische deelstaat Bihar.

²⁰ De Vedas en de Upanishads zijn ouder dan de boeddhistische leer, maar ze werden later neergeschreven.

²¹ Dubois, Guy, (2018), Dhammapada, Het Pad van Waarheid.

KHUDDAKAPATHA

KORTE PASSAGES

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMA SAMBUDHASSA

EER ZIJ HEM, DE VERHEVENE, DE ARAHANT,
DE VOLKOMEN ONTWAAKTE

1. TOEVLUCHT NEMEN (P. *Saranagamana*)²²

- *Ik neem toevlucht tot de Boeddha,*²³
*Ik neem toevlucht tot de Dhamma,*²⁴
Ik neem toevlucht tot de Sangha.^{25 26}

*Voor de tweede keer neem ik toevlucht tot de Boeddha,
Voor de tweede keer neem ik toevlucht tot de Dhamma,
Voor de tweede keer neem ik toevlucht tot de Sangha.*

*Voor de derde keer neem ik toevlucht tot de Boeddha,
Voor de derde keer neem ik toevlucht tot de Dhamma,
Voor de derde keer neem ik toevlucht tot de Sangha.* ♪

²² 'saranagamana' (P.) = toevlucht nemen. Deze tekst wordt gebruikt bij het toevlucht nemen waarbij iemand lekenvolgeling (P. *upasaka* (m); resp. *upasika* (v) of novice (P. *samanera* (m); resp. *samaneri* (v) wordt.

²³ 'toevlucht tot de Boeddha' = toevlucht tot de Leraar.

²⁴ 'toevlucht tot de Dhamma' = toevlucht tot de Leer.

²⁵ 'toevlucht tot de Sangha' = toevlucht tot de docenten.

²⁶ 'Sangha' (P.): het begrip heeft twee betekenissen. In de enge betekenis van het woord (*sensu stricto*) wordt de monastieke orde bedoeld. In de brede betekenis van het woord (*sensu largo*) bestaat de Sangha uit de vier geledingen (P. *catuparisa*), namelijk uit de monniken (P. *bhikkhus*); de nonnen (P. *bhikkunis*); de mannelijke lekenvolgelingen (P. *upasakas*) en de vrouwelijke lekenvolgelingen (P. *upasikas*)—de gemeenschap die samen op weg is naar Zelfrealisatie = Nibbana.

2. DE TIEN PRECEPTEN

(P. Dasa sikkhapada) ²⁷

• *Ik neem me voor me te onthouden
van het doden van levende wezens.
(P. Panatipata veramani sikkhapadam samadiyami)*

*Ik neem me voor me te onthouden
van te nemen wat me niet uitdrukkelijk gegeven is.
(P. Adinnadana veramani sikkhapadam samadiyami)*

*Ik neem me voor me te onthouden
van onaanvaardbaar seksueel gedrag* ²⁸
(P. Abrahmacariya veramani sikkhapadam samadiyami)

*ik neem me voor me te onthouden
van onheilzaam spreken
(P. Musavada veramani sikkhapadam samadiyami)*

*Ik neem me voor me te onthouden
van geestverruimende middelen* ²⁹
*(P. Suramerayamajja pamadatthana veramani
sikkhapadam samadiyami)*

*Ik neem me voor me te onthouden
van voedsel te eten op ongepaste tijd.* ³⁰
(P. Vikalabhojana veramani sikkhapadam samadiyami)

*Ik neem me voor me te onthouden
van het bezoeken van dans-, zang- en muziekvoorstellingen.
(P. Nacca-gita-vadita-visuka-dassana veramani
sikkhapadam samadiyami)*

*Ik neem me voor me te onthouden
van me op te smukken. ³¹*
(P. Mala-gandha-vilepana-dharana-mandana-vibhusanattana
veramani sikkhapadam samadiyami)

*Ik neem me voor me te onthouden
van het gebruik van een comfortabele slaappleaats. ³²*
(P. Uccasayana-mahasayana veramani sikkhapadam samadiyami)

*Ik neem me voor me te onthouden
van het aanvaarden van goud en zilver. ³³*
(P. Jatarupa-rajata-patiggahana veramani
sikkhapadam samadiyami)

²⁷ 'dasa sikkha pada' (P.) = dasa = tien; sikkha = training, beoefening, discipline; pada = voetstap. De tekst van deze sutta wordt bij de wijding tot novice—aansluitend op de drievoudige toevlucht (Saranagamana Khp1)—gebruikt. Verder wordt deze tekst gereciteerd op de wekelijkse vastendag (P. uposatha), waarop de leken de 8 precepten (P. attha sila) in acht nemen.

De eerste vijf precepten (P. panca sila) worden door de lekenvolgelingen op zich genomen. De acht precepten énkél op uposathadagen.

²⁸ 'onaanvaardbaar seksueel gedrag': dit betekent (a) voor de monniken en nonnen: absolute onthouding van elke seksuele activiteit; (b) voor de mannelijke en vrouwelijke lekenvolgelingen: geen promiscuïteit, i.c. geen seksuele activiteit die de harmonie bij zichzelf of bij anderen verstoort.

²⁹ 'geestverruimende middelen' (P. sura-meraya-majja): dit zijn drie soorten alcoholische dranken. Sura is een biersoort; meraya een soort rum en majja is eveneens een alcoholische drank. Het spreekt voor zich dat dit geen limitatieve lijst vormt. Het handelt over alle soorten genots(?)middelen die de geest benevelen.

³⁰ 'voedsel eten op ongepaste tijd': ná het middaguur wordt door de monniken en nonnen geen vast voedsel meer genomen.

³¹ Hiermee wordt het gebruik bedoeld van cosmetica, bloemenkransen enz.

³² Dit slaat o.m. op hoge, grote en luxueuse bedden. In het Oosten is een laag bed, met een dunne matras op een houten plank de norm in meditatiecentra.

³³ 'goud en zilver' is een metafoor voor alle waardevolle goederen, o.m. het aanvaarden van geld.

3. DE 32 DELEN VAN HET LICHAAM (P. Dvattimsakara)³⁴

• In en op dit lichaam bevinden zich hoofdhaar; lichaamshaar; nagels; tanden; huid; vlees; zenuwen; botten; merg; nieren; hart; lever; middenrif; milt; longen; dikke darmen; dunne darmen; de inhoud van de maag; ontlasting; gal; slijm; etter; bloed; zweet; vet; tranen; lymfe; speeksel; snot; gewrichtsmeer; urine; hersenen. •³⁵

³⁴ 'dvattimsakara' = de 32 componenten waaruit het lichaam bestaat.

³⁵ Deze sutta wordt gebruikt als meditatie (P. asubha bhavana) op de walgelijkheden van het lichaam (P. Patikkulamanasikara). Deze meditatie wordt op diverse plaatsen in de Pali-canon door de Boeddha aanbevolen als een middel om zich bewust te worden van de onreinheid en de vergankelijkheid van het lichaam.

Zie o.m.: Mahasatipatthana Sutta, Digha-Nikaya 22 — 'Juist zoals, monniken, er een zak zou zijn met twee openingen, gevuld met graan van verschillende soorten, namelijk: rijst uit de heuvels, rijst uit het laagland, bonen, tuinbonen, sesamzaad, gepelde rijst. Een aandachtig en intelligent man, zou, nadat hij de zak losgemaakt heeft, bij zichzelf denken: 'Dit is rijst uit de heuvels; dit is rijst uit het laagland; dit zijn bonen; dit zijn tuinbonen; dit is sesamzaad; dit is gepelde rijst.'

Op dezelfde manier, monniken, beschouwt een monnik dit lichaam, dat slechts gehuld is in een huid; dat vol is met veel onreinheden—vanaf de tippen van de tenen tot aan de top van het hoofd en vanaf de top van het hoofd tot aan de tippen van de tenen en hij denkt: 'Er is in en op dit lichaam: haar van het hoofd, haar van het lichaam, nagels, tanden, huid, vlees, zenuwen, botten, merg, nieren, hart, lever, middenrif, milt, longen, dikke darmen, dunne darmen, de inhoud van de maag, ontlasting, gal, slijm, etter, bloed, zweet, vet, tranen, lymfe, speeksel, snot, gewrichtsmeer, en urine'.

4. DE VRAGEN VAN DE LEERLING (*P. Samanera panha*)³⁶

• *Wat is het ene ? Alle wezens bestaan op voedsel.*³⁷

*Wat is twee ? Lichaam en geest.*³⁸

*Wat is drie ? De drie soorten gewaarwordingen.*³⁹

*Wat is vier ? De Vier Edele Waarheden.*⁴⁰

*Wat is vijf ? De vijf khandhas.*⁴¹

*Wat is zes ? De zes innerlijke zintuigsferen.*⁴²

*Wat is zeven ? De zeven factoren van Ontwaken.*⁴³

*Wat is acht ? Het Edele Achtvoudige Pad.*⁴⁴

*Wat is negen ? De negen verblijfplaatsen van de wezens.*⁴⁵

*Wat is tien ? Een arahant is begiftigd met deze 10 kwaliteiten.*⁴⁶

³⁶ 'samanera panha' = samanera = novice; panha = vraag, onderzoek. Deze 10 vragen werden door de Boeddha gesteld aan een leerling, Sopaka, die op zevenjarige leeftijd tot bevrijdend inzicht (*P. anna*) kwam en daardoor een arahant werd. De Boeddha wilde de jongen toelaten tot de Sangha, maar gezien zijn jonge leeftijd wilde hij toch eerst zijn kennis testen. Hij deed dit door de jongen deze tien vragen te stellen.

³⁷ 'voedsel' → vert. van 'ahara' (*P.*): Samyutta-Nikaya 12.64 — 'Er zijn vier soorten voedsel: fysisch voedsel, in pure vorm of geraffineerd (*P. kabalinkarahara*); zintuiglijk contact—contact van de zintuigpoorten met zintuiglijke objecten (*P. phassahara*); intentie (*P. manasancetanahara*) en bewustzijn (*P. vinnanahara*). Het fysisch voedsel houdt het lichaam in stand; zintuiglijk contact vormt de basis voor de drie soorten gewaarwordingen (aangenaam, onaangenaam en neutraal); intenties zijn kammisch bepalend voor de sfeer waarin iemand wedergeboren wordt; bewustzijn bepaalt de aard van het lichaam en de geest waarmee men wedergeboren wordt.'

Zie: Nyanaponika, Thera, (1981), *The Four Nutriments of Life*, Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka.

³⁸ 'lichaam en geest' → vert. van 'namarupa'.

³⁹ 'drie soorten gewaarwordingen': aangenaam; onaangenaam en neutraal.

⁴⁰ 'de Vier Edele Waarheden' → cattari ariya saccani (*P.*).

⁴¹ 'khandhas': de vijf aggregaten van toe-eigening die de persoonlijkheid uitmaken: materie (*P. rupa*) en geest (*P. nama*) → bestaande uit: perceptie (*P. sanna*); gewaarwordingen (*P. vedana*); reacties (*P. sankhara*) en bewustzijn (*P. vinnana*).

⁴² 'de zes innerlijke zintuigsferen' → *salayatana* (P.): de vijf zintuigen + het denken, elk met hun respectievelijk bewustzijn: het contact van het oog+vormen → visueel bewustzijn; het contact van het oor+geluiden → auditief bewustzijn; het contact tussen de neus+geuren → reukbewustzijn; het contact tussen de tong+smaken → smaakbewustzijn; het contact tussen het lichaam+het tastbare → tactiel bewustzijn; het contact tussen de geest+gedachten → mentaal bewustzijn.

⁴³ 'de zeven factoren van ontwaken' → (*sam*)*bojjhanga* (P.): aandacht (P. *sati*); forensisch onderzoek (P. *dharmavicaya*); viriya (ijver); vreugde (P. *piti*); innerlijke rust (P. *passada*); concentratie (P. *samadhi*) en gelijkmoedigheid (P. *upekkha*).

⁴⁴ 'het Achtvoudige Pad' → vert. van 'ariya atthangika magga'.

⁴⁵ 'de negen verblijfplaatsen van de wezens' → zie: *Maha-Nidana Sutta*, *Digha-Nikaya* 15.

⁴⁶ De 10 kwaliteiten van de arahant zijn de volgende: de acht onderdelen van het Edele Achtvoudige Pad + bevrijding + wijsheid. Zie *Anguttara-Nikaya* 10.112

5. DE GROOTSTE ZEGENINGEN

(P. Mangala Sutta) ⁴⁷

- *Eens verbleef de Verhevene in Savatthi in het Jetavana, in het klooster dat gebouwd was door Anathapindika.*

Toen de nacht al ver gevorderd was, zette een deva van een stralende schoonheid het hele Jetavana-park in volle licht en naderde de Verhevene. Eenmaal bij de Boeddha aangekomen, groette de deva eerbiedig en ging zijwaarts naast Hem staan.

*Toen de deva naast de Verhevene stond,
richtte hij zich tot de Verhevene
met volgende woorden:*

*“Veel devas en mensen
die naar geluk verlangen
vragen zich af wat de grootste zegeningen zijn.
Zeg ons wat de grootste zegeningen zijn !”*

[de Boeddha:]

*“Niet omgaan met dwazen;
je associëren met wijze mensen;
énkel eerbied betuigen aan
hen die het verdienen—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*In een beschaafde omgeving leven;
verdiensden uit het verleden bezitten;
en jezelf op het rechte spoor houden—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Geleerdheid, vakmanschap;
goed ethisch gedrag;
de juiste woorden gebruiken—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Zorgen voor de ouders;
vrouw en kinderen ondersteunen;
een vreedzaam beroep uitoefenen—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Aalmoezen geven, rechtlijnig leven; ⁴⁸
hulp verlenen aan verwanten;
onberispelijk handelen—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Zich onthouden van het kwade;
geen geestverruimende middelen gebruiken;
alert en aandachtig zijn—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Respect, nederigheid;
tevredenheid en dankbaarheid;
en voortdurend de Dhamma bestuderen—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Zelfbeheersing, het heilige leven leiden; ⁴⁹
de Vier Edele Waarheden penetreren; ⁵⁰
nibbana realiseren—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Een geest bezitten die onbewogen blijft; ⁵¹
zonder verdriet is, smetteloos en vredig
in het contact met de wereld—
dit alles geeft de hoogste zegening.*

*Op deze manier handelend,
zal men in alle omstandigheden zegevieren
en overal geluk ondervinden—
dit alles geeft de hoogste zegening.” •*

⁴⁷ 'mangala' (P): gunstig, veelbelovend. Deze Mangala Sutta behoort tot de 'beschermverzen' (P. parittas). De sutta is een samenvatting van de ethische regels voor de leken. De Boeddha maakt in deze gathas brandhout van hetgeen door de vedische brahmanen verkondigd werd, namelijk dat zuivering en bevrijding gerealiseerd werd door offers en rituelen. De Boeddha stelt hier klaar en duidelijk zijn visie tegenover: niet door de goocheltruken van externe bemiddelaars zal men geluk ervaren. maar door zélf ethisch en aandachtig te leven.

⁴⁸ 'rechtlijnig leven': overeenkomstig de Dhamma.

⁴⁹ 'het heilige leven leiden': brahmachariya (Skr.): 'zuiver gedrag', in de strikte zin van het woord wijst het naar de beoefening van seksuele onthouding; in de brede zin van het woord wijst de term naar het streven van zowel bhikkus als bhikkhunis, upasakas en upasikas om een moreel hoogstaand leven te leiden zodat zij zich uit dukkha kunnen bevrijden en tot nibbana kunnen komen.

⁵⁰ 'de Vier Edele Waarheden penetreren': het lijden (P. dukkha) begrijpen; de oorzaak van het lijden loslaten; de beëindiging van het lijden realiseren; het pad dat leidt tot de beëindiging van het lijden cultiveren.

⁵¹ 'een geest bezitten die onbewogen blijft': een geest die evenwichtig blijft voor de wisselvalligheden en onzekerheden van het leven: voor winst en verlies, voor een goede reputatie en een slechte reputatie, voor lof en blaam, voor blijdschap en verdriet. Dit is een verwijzing naar de gemoedstoestand van een arahant.

6. DE DRIE JUWELEN (P. Ratana Sutta) ⁵²

- *Mogen alle wezens die hier bijeengekomen zijn,
—zowel aardse als hemelse— ⁵³
gelukkig zijn en vrede kennen en
aandachtig luisteren naar deze woorden:*

*“Daarom, wezens, moet je goed opletten:
toon liefdevolle vriendelijkheid aan de
mensen die jullie vereren,
die jullie dag en nacht offers brengen.
Bescherm ze daarom goed.*

*Welke schatten er ook mogen bestaan
in dit leven of in het volgende,
of welke prachtige juwelen
ook in de hemel:
niets kan de Tathagata evenaren.
Enkel in de Boeddha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*De Wijze van de Sakyas
realiseerde zichzelf.
Hij verwezenlijkte het Doodloze.
Hij bevrijdde zich van verlangen.
Niets kan de Dhamma evenaren.
Enkel in de Dhamma kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*Permanente concentratie
wordt door de Boeddha
beschreven als de juiste concentratie.*

*Niets kan zulke concentratie evenaren.
Enkel in de Dhamma kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*De volgende acht [mensen]
vormen vier paren.⁵⁴
Zij worden geprezen door hen die de vrede
in zichzelf hebben gerealiseerd:
De volgelingen van de Boeddha zijn het
waard om aan te schenken—
zulke giften brengen veel vruchten voort.
Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*Wie zich toelegt op de Leer van Gotama,
standvastig van geest is,
vrij van verlangen,
zal bereiken wat moet bereikt worden.
En zich onderdompelen in het Doodloze.
Volkomen bevrijd zal hij genieten
van innerlijke vrede—
van Nibbāna, dat hij verkrijgt
zonder ervoor iets te moeten betalen.⁵⁵
Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*Een stevige paal⁵⁶ die diep
in de aarde verankerd is
kan niet door de vier winden
bewogen worden.
Daarmee vergelijk ik
een rechtschapen mens,
die de Edele Waarheden volledig doorziet.*

*Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*Wie de Edele Waarheden helder begrijpt,
zoals ze uitgelegd werden door
de Man van Diepe Wijsheid:
hoe vaak hij ook onoplettend zou zijn,
hij zal geen achtste geboorte ondergaan. ⁵⁷
Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

*Tesamen met het verwerven van inzicht
zal hij drie ketens ⁵⁸ vernietigen:
Geloof in het bestaan van een 'ik';
Twijfel
en gehechtheid aan regels en geloften. ⁵⁹
Hij is verlost van de vier soorten van
ellendig bestaan, ⁶⁰
en kan de zes grootste misdaden
niet meer begaan. ⁶¹
Enkel in de Sangha kunnen jullie dit
prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid jullie voorspoed
brengen.*

*Hij is niet in staat om voor zichzelf
een slechte daad te verbergen,
die hij zou begaan met zijn handelingen,
met zijn spreken of met zijn gedachten.
Dit is onmogelijk voor wie
het Pad gezien heeft ⁶²
Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.*

Zoals de toppen van een bos zich
in volle bloesem tooien,
In de eerste maand van het zomerseizoen,
Zo ook is de Leer die naar nibbana voert
uitmuntend onderwezen,
Voor het heil van alle wezens.
Enkel in de Boeddha kunnen jullie dit
prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid jullie voorspoed
brengen.

Hij die niet kan overtroffen worden,
de Ultieme, de Onovertroffene,
Hij die weet. Hij die geeft.
Hij die het beste gegeven heeft—
Hij die de Leer heeft uitgelegd.
Enkel in de Boeddha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.

Het oude [kamma] is uitgedoofd.
Het nieuwe [kamma] komt niet
tot ontstaan:
Hun geest verlangt niet
naar een nieuw bestaan.
Deze Wijzen hebben het zaad
van wedergeboorte vernietigd.
Als een lamp zijn ze uitgedoofd.
Enkel in de Sangha kunnen jullie
dit prachtige juweel vinden.
Moge deze waarheid
jullie voorspoed brengen.

[Nu spreekt Sakka:]⁶³
Alle wezens die hier verzameld zijn,
zowel aardse als hemelse wezens:
Zij huldigen de gerealiseerde Boeddha,
die geëerd wordt door goden en mensen.
Moge er voorspoed zijn.

*Alle wezens die hier verzameld zijn,
zowel aardse als hemelse wezens:
Zij huldigen de verlichte Dhamma,
die geëerd wordt door goden en mensen.
Moge er voorspoed zijn.*

*Alle wezens die hier verzameld zijn,
zowel aardse als hemelse wezens:
Zij huldigen de edele Sangha,
die geëerd wordt door goden en mensen.
Moge er voorspoed zijn.” •*

⁵² De Ratana Sutta is een 'beschermvers' (*P. paritta*). De oorsprong van deze sutta ligt in Vesali, overeenkomstig de commentaren van Buddhaghosa. Toen de welvarende stad wekenlang een verschroeiende droogte onderging, waaruit—vooral voor de armen—hongersnood, dood en pest resulteerden, riepen de ariyas van Vesali de hulp in van de Boeddha, die zich op dat moment in Rajagaha bevond.

Volgens de boeddhistische overlevering verwelkomden de Licchavi-bestuurders de Boeddha op een indrukwekkende manier 'met een processie van olifanten en met goud bedekte koetsen'. Op het moment dat de Boeddha zijn eerste voet zette op Vajji-grond weerklonk een enorme donderslag en joegen hevige regenbuien het ergste onheil weg.

Toen predikte de Boeddha de Ratana-Sutta. Volgens de Commentaren onderwees de Boeddha de sutta eerst aan Ananda en droeg hem vervolgens op om, in corso, rond de stad te gaan, en vergezeld door de Licchavi-ariyas, de zeventien verzen van de sutta te reciteren. Op deze manier zou het kwaad in Vesali volledig afgeveerd worden. Volgens de Pali-overlevering omhelsden 84.000 Licchavis na het aanhoren van deze sutta de Dhamma.

Zie: Dubois, Guy, (2019), *Yatra naar Majjhimadesa. Een pelgrimsreis naar het Middenland* p. 271 e.v.

⁵³ 'alle wezens die hier bijeengekomen zijn, zowel aardse als hemelse': het gaat hier over 'geesten', die in de stad rondzwierven, aangelokt door de vele doden als gevolg van de plagen die de stad teisterden.

⁵⁴ 'de volgende acht [mensen] vormen vier paren': het zijn de vier niveaus van verlichting: stroombetreder (*P. sotapanna*); de eenmaal terugkeerder (*P. sakadagami*); de niet-terugkeerder (*P. anagami*) en da arahant + de vier soorten mensen die naar deze vier niveaus op weg zijn.

⁵⁵ 'Zonder ervoor te moeten betalen' → vert. van 'avyayena'.

⁵⁶ 'een stevige paal': het was een Indra-pilaar. Dit is een grote paal van hardhout, dat aan de ingang van een nederzetting geplaatst werd.

⁵⁷ 'zal geen achtste geboorte ondergaan': dit slaat op de stroombetreder (P. sotapanna), die slechts zeven wedergeboorten te verwachten heeft.

⁵⁸ De eerste drie ketens van de samyojana—de 10 ketens die de geest binden aan de cyclus van wedergeboorte: identificatie met het 'ik' (P. sakkaya ditthi); vasthouden aan regels, geloften, riten en rituelen (P. silabbata paramasa); twijfel (P. vicikiccha); zintuiglijk verlangen (P. kama raga); afkeer/haat (P. vyapada); subtiel verlangen naar materiëel bestaan (P. rupa raga); subtiel verlangen naar immateriëel bestaan (P. arupa raga); trots/hoogmoed/verwaandheid (P. mana); rusteloosheid (P. uddhacca) en onwetendheid (P. avijja). De eerste vijf worden de lagere ketens genoemd (P. orambhagiya-samyojana); de laatste vijf ketens worden de hogere ketens genoemd (P. uddhambhagiya-samyojana). De yogi die de eerste drie ketens vernietigd heeft is een stroombetreder (P. sotapanna); de yogi die, naast de vernietiging van de eerste drie ketens, ook zijn zintuiglijk verlangen en zijn afkeer/haat grotendeels overwonnen heeft, is een eenmaal-terugkeerder (P. sakadagami). Wie de eerste vijf ketens totaal vernietigd heeft is een niet-terugkeerder (P. anagami). Wie alle ketens vernietigd heeft is een arahant.

⁵⁹ Deze gatha verwijst expliciet naar 'stroombetreding' (P. sotapatti). Het vers maakt duidelijk dat het bereiken van stroombetreding het hoogste doel in het leven van de yogi is. Door zijn stroombetreding (P. sotapatti) wordt de yogi een sotapanna, d.i. een stroombetreders. Sotapanna, wil letterlijk zeggen 'de stroom binnengaan'. Het is het 1ste niveau van verlichting, dat gekenmerkt wordt door de vernietiging van de eerste 3 [van de 10] schakels van de keten (P: samyojanas) die de yogi aan samsara binden. Deze 3 schakels zijn: identificatie met het 'ik' (P. sakkaya-ditthi); sceptische twijfel over de Drie Juwelen en over zichzelf (P. vicikiccha) en gehechtheid aan regels, geloften, riten en rituelen (P. silabbata-paramasa). De stroombetreders kan niet wedergeboren worden in lagere sferen en zal de volledige bevrijding bereiken in een tijdspanne van maximum zeven levens. Het is iemand die m.a.w. de waarheid heeft gezien. Sotapati impliceert onafhankelijk worden van de meningen van anderen wat betreft de Dhamma, dus ook onafhankelijk [noem het voor mijn part gelijkmoedig] t.o.v. alle mogelijke kritiek op de persoonlijke visie en op jezelf. De sotapanna is onafhankelijk: hij gaat in meditatie zitten, laat alles los en bevrijdt zichzelf. Als stroombetreders is de yogi op zichzelf aangewezen: hij moet 'zijn eigen eiland, zijn eigen toevlucht zijn, met niemand anders als zijn toevlucht, met de Dhamma als een eiland, met Dhamma als zijn toevlucht, met geen andere toevlucht.' Een stroombetreders heeft weinig wensen, is nergens vragende partij, en laat geen zware voetafdruk op de wereld achter; hij laat zoveel mogelijk los en 'verdwijnt'. Als puntje bij paaltje komt is het enige wat overblijft, vrede, verstillings en uitdoving.

⁶⁰ 'de vier soorten van ellendig bestaan' (P. apaya-bhumi): de hel (P. niraya); de dieren-wereld (P. tiracchanayoni); de hongerige geesten (P. petayoni); en de Titanen (P. asurayoni).

Voor meer informatie, zie: Na-Rangsi, Sunthorn, (2006), *The Four Planes of Existence in Theravada Buddhism*.

⁶¹ 'de zes grootste misdaden' (P. abhithanani → abhi+thana: abhi = alles; thana = over-stijgen; abhithana = letterlijk: 'datgene wat al het andere overstijgt'): moedermoord; vadermoord; de moord op arahants; het kwetsen van Boeddhas; het veroorzaken van een schisma in de Sangha en het aanhangen van (verkeerde) opinies (P. niyata micca ditthi).

⁶² Een sotapanna weet immers wat heilzaam is en wat niet heilzaam is. Hij kan bijgevolg zichzelf niet beliegen.

⁶³ Sakka: Syn. Kosiya; Yakkha; Gandhabbaraja. Sakka is de koning van de devas.

7. EXTRA MUROS (P. Tirokudda Sutta) ⁶⁴

• *Buiten de muren en aan de kruisingen
en viersprongen kan men ze vinden;
tegen de deurstijlen geleund, zijn ze
teruggekeerd naar hun vroegere woonsten.*

*Wanneer een overvloedig maal
met voedsel en drinken geserveerd wordt
herinnert niemand hen
omwille van hun vroegere daden.*

*Zij die mededogen hebben
met hun overleden verwanten
geven hen op geregelde tijdstippen
lekker en smakelijk voedsel en drank
[denkende:]
“Moge dit voor onze verwanten zijn.
Mogen zij gelukkig zijn !”*

*En zij die zich hier verzameld hebben
—de verzamelde schaduwen van de verwanten— ⁶⁵
geven uit waardering
voor de overvloedige spijs en drank
hun zegen:
“Mogen onze verwanten die ons
deze gift schenken lang leven.
Zij vereren ons
en de gevers zullen niet zonder
beloning achter blijven.”*

*Omdat er [in hun bestaanssfeer]
geen landbouw bestaat,
geen kudden, geen veeteelt,
geen handel,
geen koop en verkoop,
leven de hongerige geesten van de overledenen
van wat hen [door de levenden]
gegeven wordt.*

*Zoals regenwater van de berg
naar het dal stroomt,
komt alles wat hier gegeven wordt
de doden ten goede.*

*Zoals rivieren, vol met water,
de oceaan vullen,
komt alles wat hier gegeven wordt
de doden ten goede.*

*'Hij schonk het mij; hij werkte voor mij;
zij waren mijn verwanten, mijn metgezellen,
mijn vrienden':*

*Men moet giften doen aan de doden,
wanneer men reflecteert aan wat
zij vroeger hebben gedaan.*

*Want noch wenen, noch rouwen, noch weeklagen,
brengen de geesten baat
als de verwanten het hier bij laten.*

*Wanneer deze gift gegeven, goed besteed,
aan de Sangha gegeven wordt,
komt de baat hen onmiddellijk ten goede
en dit levert voordeel op voor lange tijd.*

*Op deze manieris de plicht tegenover verwanten ingelost;
eer is betoond aan de overledenen;
en kracht is aan de monniken gegeven.
De verworven verdienste hiervan is niet klein. ♪*

⁶⁴ 'tirokudda' (P.) = buiten de muren. Vrijgevigheid is het centrale thema in deze sutta. Het verhaal gaat als volgt: Om te vermijden dat de geesten van overledenen rondspoken in hun oude woonplaatsen moeten hun mededogende verwanten hen op geregelde tijden, van voedsel en drank voorzien. Dat gebeurde door voedsel te schenken aan de Sangha. In deze sutta wordt deze praktijk aangeprezen en wordt gesteld dat voedsel dat op zulke wijze aan de Sangha wordt geschonken, ook ten goede komt aan de geesten.

De Sutta werd gepredikt op de derde dag van het bezoek van de Boeddha aan Rajagaha. De nacht voordien hadden Petas groot tumult gemaakt in het paleis van koning Bimbisara. In de tijd van Phussa Boeddha waren ze werklieden geweest, belast met de taak aalmoezen te geven aan de Boeddha en zijn monniken, maar ze waren nalatig in hun plichten en hadden een deel van de giften voor zichzelf gehouden. Als gevolg daarvan werden ze wedergeboren als Petas in de tijd van Kassapa Boeddha. Kassapa vertelde hen dat Bimbisara, die ooit hun bloedverwant was geweest, in de toekomst de Boeddha Gotama zou uitnodigen en deze verdienste aan hen zou toebedelen. Ze hadden lang op deze gelegenheid gewacht en toen Bimbisara niet aan hun verwachtingen voldeed, maakten ze grote herrie.

De Boeddha legde aan Bimbisara uit dat dit de reden van de herrie was geweest, die daarop aalmoezen gaf in naam van de Petas, waardoor ze gelukkig werden. Bij deze gelegenheid werd de Sutta gepredikt.

⁶⁵ 'de verzamelde schaduwen van de verwanten': de geesten van die verwanten.

8. DE SCHAT BEWAREN

(P. Nidhikanda Sutta) ⁶⁶

• Een man verstopt een schat,
diep in de grond, aan de waterkant
en zegt:

“Dit kan me van pas komen
Wanneer de nood aan de man is:
voor mijn vrijlating wanneer ik
bij de koning in ongenade val;
wanneer ik door dieven overvallen word;
of in het geval dat ik schulden krijg;
bij hongersnood of bij een ongeval.”

Voor zulke gevallen wordt in de wereld
Een schat verstopt.

Maar hoe goed de schat ook weggestoken wordt,
diep verscholen in de grond,
aan de waterkant,
het zal niet steeds iemand te nutte zijn:

De schat kan van zijn plaats verschuiven;
of de eigenaar kan de plaats vergeten;
of waterslangen ⁶⁷ slepen de schat
—ongezien—weg;
of boze demonen ⁶⁸ stelen de schat.

Of verfoeilijke erfgenamen lopen er mee weg
wanneer hij er even niet op let.
Wanneer iemands verdiensten eindigen
Gaat alle verloren.

Daarentegen, wanneer een man of een vrouw
in een goedgevulde schat investeert
bestaande uit giften en van deugdzaamheid—
van zelfbedwang en zelfbeheersing

Een belegging in een tempelcomplex;
in de Sangha;
in een deugdzaam persoon;

—De schat bewaren—

*of in gasten;
of in vader, in moeder;
of in een oudere broer:*

*Dat is een goede investering,
die je nooit kan afgenomen worden.
Zulke investering is altijd bij je.
Wanneer je deze wereld verlaat
—waar je ook naartoe gaat—⁶⁹
zal deze schat altijd bij je zijn.
Deze schat hoef je met niemand te delen
en kan je door geen dief afgenomen worden.*

*Wanneer je voorzichtig bent,
moet je verdiensten verwerven—
Een schat die je overal zal volgen.*

*Dit is een schat die alles
geeft wat je ervan verwacht—
Het is een schat die voor goden als voor mensen.
alles waar men naar verlangt,
in vervulling laat gaan:*

*Een mooie huid; ⁷⁰ een zachte stem;
een goed gevormd lichaam; een mooie verschijning—
dit alles wordt erdoor verkregen.*

*Een aardse kroon; heerschappij;
het geluk van een wereldheerser;
koningenschap over devas in de hemel—
dit alles wordt erdoor verkregen.*

*Het bereiken van het bestaansrijk van de mensen;
vreugde in de hemel;
het bereiken van nibbana—
dit alles wordt erdoor verkregen.*

*Uitmuntende vrienden;
de juiste beoefening van de Dhamma;
het zien en weten; ⁷¹
bevrijding—⁷²
Dit alles wordt erdoor verkregen.*

—De schat bewaren—

*Analytisch inzicht; ⁷³ bevrijdingen;⁷⁴
de perfectie van de leerling;
verlichting voor zichzelf; ⁷⁵
boeddhaschap—
dit alles wordt erdoor verkregen.*

*Het realiseren van verdienste
levert een zo groot voordeel op,
dat een wijs, voorzichtig man
deze schat van verworven verdienste
hoog inprijst. 9*

⁶⁶ 'Nidhikanda' (P.) → *nidhi+kanda*: *nidhi* = een verborgen schat; *kanda* = een hoofdstuk.

In deze sutta wordt het verwerven van verdiensten vergeleken met het verbergen van een (materiële) schat. De sutta concludeert dat het verwerven van verdiensten—door giften (P. dana) en door ethisch gedrag (P. sila) een veel beter rendement oplevert dan het verbergen van een schat, die kan gestolen worden. Volgens de sutta levert het verwerven van verdiensten niet enkel in dit leven voordeel op (doordat men inzicht verkrijgt), maar ook in een volgend leven. De nadruk van de sutta op het verwerven van verdiensten is een aanduiding dat deze tekst later werd toegevoegd aan de Khuddakapatha.

⁶⁷ 'waterslangen' → vert. van 'naga' (P.)

⁶⁸ 'boze demonen' → vert. van 'yakkha' (P.). Het vormt in de Indische mythologie een klasse apart van 'niet-menselijke' wezens, die soms vriendelijk, maar eveneens moorddadig en wreed kunnen zijn. De vrouwelijke soort (P. yakkhini) wordt als gevaarlijker bestempeld dan de mannelijke soort.

⁶⁹ Een verwijzing naar de verschillende bestaansrijken.

⁷⁰ 'een mooie huid': een metafoor voor 'schoonheid'.

⁷¹ 'zien' en weten': *inzicht in vroegere levens; inzicht in het ontstaan en vergaan van de levende wezens; en inzicht in de vernietiging van de mentale vergiften: zintuiglijke passie; 'worden'; opinies; onwetendheid.*

⁷² 'bevrijding': *uit de kringloop van wedergeboorte.*

⁷³ 'inzicht' in de Dhamma; *inzicht in de betekenis van de Dhamma; inzicht in de taal van de Dhamma; inzicht in de gevatheid van de Dhamma. Deze vier talenten worden teruggevonden in sommige, maar niet alle, arahants.*

⁷⁴ 'bevrijdingen': *Het gaat hier over de acht bevrijdingen, zoals beschreven in de Maha-nidana Suttanta, Digha-Nikaya 15.*

⁷⁵ 'verlichting voor zichzelf': dit is een verwijzing naar het ontwaken als een paccakabuddha, die verlichting bereikt voor zichzelf, zonder de hulp van anderen, maar niet beschikt over de capaciteiten om zijn inzicht te verspreiden aan anderen.

9. LIEFDEVOLLE VRIENDELIJKHEID

(P. Karaniya Metta Sutta) ⁷⁶

• *Dit moet gerealiseerd worden door iemand
met één duidelijk doel voor ogen:
hij moet streven naar de toestand van innerlijke vrede;
hij moet kundig zijn, oprecht en recht door zee;
gemakkelijk te instrueren, zachtaardig en bescheiden;
tevreden en niet veeleisend;
met weinig zorgen, sober levend,
vredig en zonder verlangen naar aanhang;⁷⁷
en zijn gedrag mag geen aanleiding geven
tot afkeuring door de Wijzen.*

Mogen alle wezens gelukkig zijn.

Mogen ze veilig zijn.

*Welke natuur ze ook hebben,
zonder enige uitzondering:*

zwak of sterk,

lang of breed,

subtiel of uitgelaten,

gezien of ongezien,

dichtbij of veraf,

geboren of naar geboorte zoekend—

Mogen alle wezens gelukkig zijn.

Laat de ene de andere niet bedriegen.

Laat de ene de andere niet minachten.

Wens niemand leed toe

uit boosheid of vijandigheid.

Zoals een moeder haar enige zoon

met haar leven beschermt,

zo moet men een liefdevol hart

ontwikkelen voor alle wezens.

Een liefdevol hart ontwikkelen

voor de hele wereld:

boven, beneden en rondom

onbezoedeld, zonder vijandigheid of haat.

—Liefdevolle vriendelijkheid—

*Hierop moet men zijn aandacht vestigen
—of men staat, wandelt, zit of ligt—
zo verwijlt men in een goddelijk verblijf. 78*

*De [verkeerde] opinies vernietigd,
begiftigd met het juiste inzicht,
de begeerte naar zintuiglijk genot bedwongen—
gaat men de moederschoot voorbij. 79* ♣

⁷⁶ 'karaniya metta' → karaniya = een plicht, verplichting, wat gedaan moet worden; metta = liefdevolle vriendelijkheid.

Deze sutta behoort tot de oudste teksten van de Pali-canon. In deze voordracht wordt de liefde uitgedrukt voor alle levende wezens, zonder onderscheid. Deze sutta wordt veelvuldig geciteerd bij plechtigheden. Metta behoort tot de vier brahmaviharas—de vier 'goddelijke verblijven'.

Metta-bhavana is één van de belangrijkste meditatievormen (naast —of beter: tesamen met—anapana en vipassana).

⁷⁷ 'zonder verlangen naar aanhang': de betekenis hiervan is dat hij tijdens de bedelronde geen voorkeur mag laten blijken voor bepaalde schenkers.

⁷⁸ Dit is een verwijzing naar de brahmaviharas.

⁷⁹ 'gaat men de moederschoot voorbij': men wordt niet wedergebo-
ren: men vernietigt 'samsara'—de eeuwige cyclus van ontstaan en
vergaan.

BIBLIOGRAFIE

Buddhadatta, Mahathera, A.P. (2014), Concise Pali-English Dictionary, Motilal Banarsidass Publishers (P). Ltd, Delhi, India

Burford, Grace, (1996), Encyclopedia of Indian Philosophies, Volume VII, Abhidharma Buddhism To 150 A.D., Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited, Delhi, India

de Breet, Jan & Janssen, Rob, De volledige (nog aan de gang zijnde) Nederlandstalige vertaling van de Pali-canon, Uitgeverij Asoka, Rotterdam, Nederland

Dhammananda, Sri, (—), A Pali Word a Day. A Selection of Pali Words for Daily Reflection, Buddha Dharma Education Association Inc, Penang, Malaysia

Na Rangsi, Sunthorn, (2006), The Four Planes of Existence in Theravada Buddhism, Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka

Nyanaponika, Thera, (1981), The Four Nutriments of Life, Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka.

Nyanatiloka, Mahathera, (1997), Buddhist Dictionary. Manual of Buddhist Terms and Doctrines, Buddha Dharma Education Association Inc., Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka.

Pande, Govind, Chandra, (2015), Studies in the Origins of Buddhism, Motilal Banarsidass, Delhi, India

Potter, Karl, H., (1998), Encyclopedia of Indian Philosophies, Volume VII, Abhidharma Buddhism To 150 A.D., Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited, Delhi, India

Rhys Davids T.W. & Stede, William, (2002), Pali-English Dictionary, Munshiram Manoharlal Publishers (P), Ltd, New Delhi, India

Sasaki, Genjun, (1986), Linguistic Approach to Buddhist Thought, Motilal Banarsidass, Delhi, India

University of Chicago, (2007), The Pali Text Society's Pali-English Dictionary, Digital Dictionaries of South Asia (DDSA), Chicago, IL, USA, www.dsal.uchicago.edu

Van Loosbroek, Peter, www.sleuteltoezicht.nl

Webb, Russell, and Nyanatusita, Bhikkhu (2012), An Analysis of the Pali Canon and a Reference Table of Pali Literature, Buddhist Publication Society, Kandy, Sri Lanka

(—), (2017), Buddhism Portal, Wisdom Library, www.wisdomlib.org

